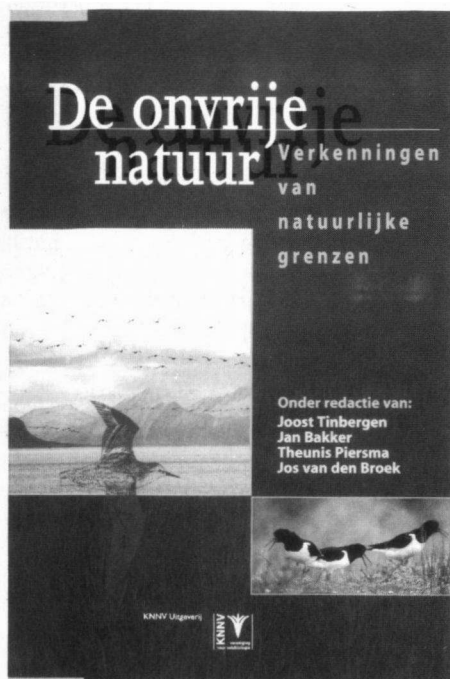

NIEUWE UITGAVEN

DE ONVRIJE NATUUR VERKENNING VAN NATUURLIJKE GRENZEN

Individuele organismen lopen voortdurend tegen allerlei beperkingen op en moeten zodoende telkens beslissingen nemen om te overleven. Biologen proberen deze 'beslissingen' te meten. Het veldbiologengilde van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) koestert al bijna 50 jaar biologisch onderzoek dat stevig wordt onderbouwd door waarnemingen in de natuur, ofwel veel veldwerk. De drijvende kerngedachte is de overtuiging dat 'draagkracht' van gebieden voor bepaalde organismen is te meten, met andere woorden: worden de aantallen dieren die in een gebied leven niet vooral bepaald door de hoeveelheid voedsel? Pal voor die overtuiging, dat experimenteel en langlopend veldonderzoek de basis moet zijn voor veel takken van de biologie, staat Rudi Drent, hoogleraar in de Dieroecologie aan de Rijks Universiteit Groningen. Aan hem is het boek 'De Onvrije Natuur' opgedragen.

De 44 auteurs, allen diepgaand door Drent beïnvloed, hebben zorg gedragen voor 35 bijdragen, gegroepeerd rond 6 thema's. Eerst komen verhalen aan bod over 'draagkracht', want willen we begrijpen in welke gebieden dieren zich verspreiden en waarom ze er in bepaalde aantallen voorkomen, dan zijn simpele, heldere concepten van belang. Het tweede thema gaat in op 'voedsel', want ieder dier moet eten en gedetailleerde metingen aan voedselaanbod en voedselbehoefte zijn een eerste stap om verspreiding en aantallen van soorten te doorgronden; ofwel de kwestie van eten en gegeten worden. Het derde thema handelt over 'individuele keuzes en beperkingen', want uiteindelijk worden verspreiding en aantallen hierdoor bepaald. 'Seks, geweld en sociaal verkeer' vormt het vierde thema, waarin een achttal verhalen uit de doeken doet dat niet alle individuen gelijk zijn en het in het bestaan misschien juist draait om die onderlinge verschillen, zoals de verschillen in sekse. 'Van individu naar

populatie' vormt het vijfde thema, waarin vijf verhalen de individuele verschillen vertalen naar effecten op aantallen en verspreiding. Ten slotte geeft het zesde thema 'kennis en natuurbeheer' weer hoe enorm waardevol al deze vergaarde kennis kan zijn voor bescherming en beheer van natuur; pure noodzaak in onze overbevolkte wereld.

'De Onvrije Natuur' biedt 35 interessante verhalen, waarin veldbiologen als Albert Beintema, Bart Ebginge, Bruno Ens, Dik Heg, Jan Hulscher, Maarten Loonen, Theunis Piersma, Jouke Prop en vele anderen hun onderzoek (vraagstelling, veldwerk, werkwijze, uitkomsten) kort op verhalende wijze uit de doeken doen. De grote winst die in deze verhalenbundel schuilt, is dat die verhalen in 'gewone mensentaal' zijn geschreven. Niet alleen proef je het veld in de verhalen, je voelt ook de leergierigheid van de veldbiologen, het enthousiasme in hun werk en bovendien steek je er verdraaid veel van op terwijl het lekker weg leest. Een prikkelend geheel om zelf telkens weer met andere ogen tegen vogels en natuur aan te kijken. Bovendien is de lay-out van de bundel oogstrelend, modern en speels, met veel foto's en tekeningen op voor- en achtergrond en heldere figuren en tabellen. Voor diegene die geïnteresseerd is in veldbiologie en ecologie, voor diegene die de Ecologische Atlas van de Nederlandse Wadvogels een lust vond en die bijvoorbeeld smulde van Maarten Loonen's brandganzenlezing of de lezing van Eric Stienen over Grote Sterns op Griend tijdens de afgelopen SOVON/FFF-avonden, is de 'De Onvrije Natuur' een absolute aanrader.

J. Tinbergen, J. Bakker, Th. Piersma & J. van den Broek, 2000. De Onvrije Natuur. Verkenning van natuurlijke grenzen. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN 90-5011-134-3. Formaat 17 x 25 cm, gebonden en rijk geïllustreerd met afbeeldingen in kleur en zwart/wit, 240 pagina's. Prijs: f 57,50. Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel of rechtstreeks bij de KNNV (tel: 030 - 233 35 44, e-mail: info@knnvuitgeverij.nl)

Romke Kleefstra

PROCEEDINGS OF THE 1ST INTERNATIONAL MEDITERRANEAN GULL MEETING, 1998

De afgelopen decennia heeft de Zwartkopmeeuw haar broedgebied sterk uitgebreid richting West- en Zuid-Europa. De soort, oorspronkelijk alleen broedvogel in Griekenland en de Oekraïne, is inmiddels ook broedvogel van Fryslân, o.a. langs de Friese IJsselmeerkust en op Griend. In september '98 kwamen enkele zwartkopmeeuwspecialisten in Frankrijk bij elkaar om informatie over de soort uit te wisselen. Eén en ander heeft geleid tot een bundel met daarin 25 actuele bijdragen over de Zwartkopmeeuw. De eerste sectie van de bundel gaat in op nationale broedpopulaties middels acht bijdragen. De bijdrage over de broedpopulatie in Nederland en België verscheen eerder in het afscheidnummer van Sula, het tijdschrift van de Nederlandse Zeevogelgroep, dat in het teken stond van meeuwen in Nederland in de 20ste eeuw. De tweede sectie bedraagt

acht bijdragen over trek en kleurringprojecten, de derde sectie zes bijdragen over diverse lokale onderzoeken en broedbiologie. De vierde en laatste sectie staat in het teken van de resultaten van de bijeenkomst. Voor de meeuwenliefhebber is de bundel zeker een fraai 'hebbedingetje' met veel actuele info omtrent Zwartkopmeeuwen in Europa, mits de Engelse en hier en daar Franse taal geen belemmering vormt. Wiens aandacht eigenlijk alleen uitgaat naar meeuwen in Nederland, kan zich beter vergrijpen aan die laatste Sula, vooral omdat daar alle in Nederland broedende soorten uitgebreid in behandeld worden.

P.L. Meininger, W. Hoogendoorn, R. Flamant & P. Raevel, 1999. *Proceedings of the 1st International Mediterranean Gull Meeting, Le Portel, Pas-de-Calais, France, 4-7 September 1998.* Gepubliceerd door EcoNum, Bailleul (Frankrijk). Geen ISBN. Formaat 17 x 24 cm, gebonden met veel figuren, tabellen en enkele zwart-wit foto's, 239 pagina's. Te bestellen door overmaking van 25 Euro (incl. portokosten) op Postbanknummer 2032703 t.n.v. Werkgroep Melano, Lisztlaan 5, 4384 KM Vlissingen.

Romke Kleefstra

DE NEDERLANDSE LOOPKEVERS

Op 20 april van dit jaar werd het loopkeverboek van Hans Turin gepresenteerd. Loopkevers zijn zowel bij amateur- als beroepsbiologen een geliefd studieobject en behoren tot de best onderzochte bodembewonende dieren. Misschien komt dat omdat loopkevers relatief makkelijk te vangen zijn en bovendien beweerd wordt dat ze gemakkelijk op naam te brengen zouden zijn. Dat laatste gaat echter, voor de meeste soorten niet op: met een geschatte omvang van ongeveer 40.000 soorten behoren loopkevers tot één van de grootste keverfamilies.

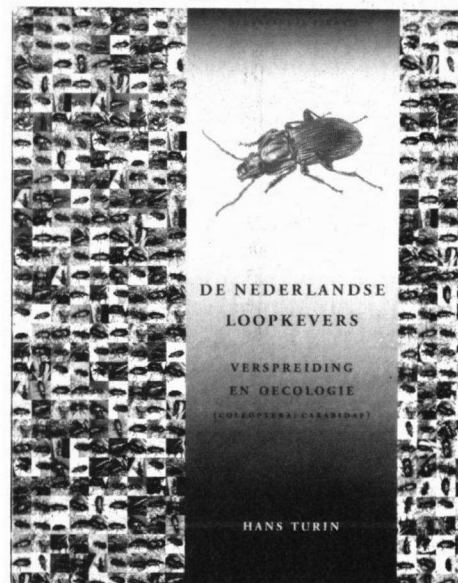
De eerste zes hoofdstukken van het boek vormen inleidende hoofdstukken. Na de inleiding van hoofdstuk 1 wordt in hoofdstuk 2 de diergroep gekarakteriseerd naar eigenschappen en plaats in het dierenrijk, met als besluit een naamlijst van alle (bijna 400) in Nederland waargenomen en in het boek besproken soorten. Hoofdstuk 3 geeft vervolgens een indruk van de specifieke onderzoeksmethoden voor loopkevers in ons land. In hoofdstuk 4 wordt achtergrondinformatie gegeven over de biologische karakteristieken van loopkevers in het algemeen. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de belangrijkste leefgebieden van loopkevers (biotopen) en gaat in op de veranderingen in de loopkeverbevolking gedurende de laatste 100 jaar. In het zesde hoofdstuk wordt een link gelegd met de bruikbaarheid van de gegevens binnen het natuurbeheer en natuurbeleid. De hierna volgende hoofdstukken behandelen de (veranderingen in de) lokale verspreiding en de oecologie van de soorten. Daarbij wordt in hoofdstuk 8 per soort ingegaan op het voorkomen, de oecologie, de biologie en de bedreigingen ervan. De hoofdstukken daarna omvatten de verklarende woordenlijst, literatuur, Engelse samenvatting en zowel een soorten register als een trefwoordenregister.

De bij het boek behorende cd-rom dient als bijlage met een aantal tabellarische overzichten met achtergrondinformatie (die in druk te veel ruimte in zouden nemen). Daarbij is van de gelegenheid gebruik gemaakt om ook de bibliografie, gegevens bronnen (in druk slechts summier gegeven als bijlage 1) en de indexen elektronisch op te nemen, en worden de Nederlandse verspreidingskaartjes interactief gepresenteerd. Indien van toepassing wordt in de tekst naar de cd-rom verwezen. Het boek bevat bovendien een handige geplastificeerde boekenlegger, waarop een alfabetisch overzicht is weergegeven van wetenschappelijke naam, soortnummer en verwijzing naar het paginanummer.

In de serie Nederlandse Fauna zijn inmiddels drie delen verschenen, waarvan dit boek het derde deel is; deel 1 gaat over de Sprinkhanen en Krekels van Nederland (1997) en deel 2 over de Nederlandse zoetwatermollusken (1998). Het lijvige boek is beslist niet bedoeld als veldgids en is zelfs geen determinatiewerk. Het is veel meer een verspreidingsatlas waarin getracht is alle beschikbare kennis over loopkevers binnen Nederland te bundelen. Zo zijn bij iedere soort wel verspreidingskaartjes opgenomen (van het voorkomen in Nederland en binnen Europa), maar ontbreekt in veel gevallen een foto of tekening van de betreffende keversoort. Overigens zijn de zwart-wit tekeningen van de loopkevers die wel zijn weergegeven bijzonder fraai.

"Een boek voor wie de moeite neemt te bukken of door de knieën te gaan" staat in het voorwoord geschreven. De wereld van de loopkever is dichterbij dan men denkt...

Turin, H., 2000. *De Nederlandse loopkevers, verspreiding en oecologie (Coleoptera: Carabidae).* Nederlandse Fauna 3. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden. ISBN 90-5011-136-x. Formaat 22x30 cm, gebonden met 16 kleurenplaten, 666 pagina's en een cd-rom. Prijs: f 135,00. Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Karin Uilhoorn